

УДК 378.1

© Андрюшкова О.А., 2016р.

<http://orcid.org/0000-0002-6771-6527>

Андрюшкова О.А.

ОКРЕМІ ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ОРГАНІВ СТУДЕНТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ

У статті автор розглядає важливі аспекти функціонування органів студентського самоврядування. Досліджує та теоретично обґрунтовує сутність та зміст поняття «студентське самоврядування», визначає основні функції та напрями його роботи. Охарактеризовано основні ознаки та принципи студентського самоврядування. Обґрунтовано особливе значення студентського самоврядування у вихованні лідерських якостей студентів, у реалізації їх професійного та творчого потенціалу, у формуванні демократичних відносин, реформуванні системи вищої освіти та модернізації суспільства. Встановлено, що студентське самоврядування розглядається як результат цілеспрямованих педагогічних зусиль для розвитку колективу, який сприяє формуванню громадянської позиції своїх членів шляхом залучення їх до управління справами навчального закладу та створення працездатних органів самоорганізації; а також, як особливу педагогічну технологію формування громадянських якостей молоді людини в системі демократичних відносин колективу. І особливість цієї педагогічної технології полягає в тому, що вона має реалізуватися на засадах самовизначення, самодіяльності, самоорганізації, самоствердження та самореалізації особистості.

Ключові слова: самоврядування, громадське самоврядування, органи студентського самоврядування, професійні спілки.

Андрюшкова О.А. Некоторые проблемы функционирования органов студенческого самоуправления в высших учебных заведе-

ниях Украины. В статье автор рассматривает важные аспекты функционирования органов студенческого самоуправления. Исследует и теоретически обосновывает сущность и содержание понятия «студенческое самоуправление», определяет основные функции и направления его работы. Охарактеризованы основные признаки и принципы студенческого самоуправления. Обоснованно особое значение студенческого самоуправления в воспитании лидерских качеств студентов в реализации их профессионального и творческого потенциала, в формировании демократических отношений, реформировании системы высшего образования и модернизации общества. Установлено, что студенческое самоуправление рассматривается как результат целенаправленных педагогических усилий для развития коллектива, способствует формированию гражданской позиции своих членов путем привлечения их к управлению делами учебного заведения и созданию работоспособных органов самоорганизации а также, как особую педагогическую технологию формирования гражданских качеств молодого человека в системе демократических отношений коллектива. И особенность этой педагогической технологии заключается в том, что она должна реализовываться на основе самоопределения, самодеятельности, самоорганизации, самоутверждения и самореализации личности.

Ключевые слова: самоуправления, общественное самоуправление, органы студенческого самоуправления, профессиональные союзы.

Andryushkova O.A. Some problems of student government in Higher Education Ukraine. The article examines the important aspects of the student government. Explores and theoretically justify the nature and the concept of «student government», defines the basic functions and areas of work. The characteristic features and basic principles of student government. Proved particularly important in the education of student government leadership qualities of students to realize their professional and creative potential in the formation of democratic relations, reform of higher education and the modernization of society. Established that the

student government is seen as the result of targeted educational efforts for the development team, which promotes citizenship of its members through their involvement in the administration of the school and the creation of self-bodied; as well as special pedagogical technology of civil qualities of the young man in the system of democratic relations team. And this feature of educational technology is that it has to be realized on the basis of self-initiative, self-affirmation and self-identity.

Keywords: *government, public authorities, student government, trade unions.*

Постановка проблеми. У теперішній час українське суспільство зазнає докорінних змін, відбувається активне утвердження демократичних засад в усіх сферах його життєдіяльності. Важливу роль у цих процесах відіграє студентське самоврядування. Використовуючи гарантоване державою право самостійно вирішувати проблеми, пов'язані з удосконаленням організації навчально-виховного процесу, підвищенням його якості, студенти розвивають у себе організаторські здібності та здібності лідера, відповідальність за прийняття рішень та результати їх виконання. Вони набувають навичок захищати свої права та інтереси, ефективно організовувати діяльність усіх рівнів студентського самоврядування, користуватися чинним законодавством.

Як вид громадського самоврядування студентське самоврядування визначене пріоритетним для України у сфері управління університетом. Реалізація функцій управління ВНЗ відбувається за самостійної громадської діяльності студентів.

Проте існують певні проблеми у становленні студентського самоврядування, які необхідно вирішувати, щоб забезпечити ефективне функціонування вищих навчальних закладів та виховної системи вищої школи.

Аналіз актуальних досліджень. Завдяки своїй значущості тема самоорганізації студентів завжди була об'єктом дослідження науковців і всебічно висвітлювалася у різних вітчизняних виданнях – науково-популярних матеріалах, наукових статтях, дисертаційних

дослідженнях, посібниках і підручниках. Проблеми діяльності органів студентського самоврядування досліджували В. Астахова, В. Базилевич, І. Бех, В. Бондар, О. Дубасенюк, О. Кричук, В. Кузь, Н. Ніколаєвський, В. Портних, І. Смирнов, М. Стельмахович, Т. Степура, Л. Філінська, О. Якуба та інші.

Сучасний стан проблем організації та діяльності студентського самоврядування розкрито у працях таких науковців як Л. Божович, Л. Буєва, А. Капська, В. Караковський, М. Красовицький, Т. Кириленко, В. Семиченко та інших.

Мета статті – проаналізувати понятійний апарат з даної теми, дослідити окремі проблеми функціонування студентського самоврядування в Україні та запропонувати шляхи їх вирішення.

Виклад основного матеріалу. Як відомо, однією з головних засад справді демократичного суспільства є наявність та ефективне функціонування громадського самоврядування. Адже самоврядування – це гарантоване державою право і реальна здатність громади самостійно або під відповідальність органів чи посадових осіб вирішувати питання внутрішнього керівництва в межах визначених законодавством [1].

Невід’ємною частиною громадського самоврядування у вищому навчальному закладі виступає студентське самоврядування.

Студентське самоврядування, як зауважує Г.В. Троцько, є формою організації управління студентами різноманітною життєдіяльністю свого колективу на принципах свободи, рівноправності, безпосередньої участі в керівництві його справами [2].

Як самостійна громадська діяльність студентів з реалізації функцій управління ВНЗ, студентське самоврядування допомагає максимально виявити і реалізувати творчі здібності студентів, формувати моральні якості, підвищувати ініціативу кожного та відповідати за результати своєї праці. Участь у роботі органів студентського самоврядування зорієнтована на те, щоб майбутній фахівець став гідним громадянином своєї країни, був готовий до компетентної участі в житті суспільства [3].

Відповідно до Закону України «Про вищу освіту» (ст. 40): у вищих навчальних закладах та їх структурних підрозділах діє

студентське самоврядування, яке є невід'ємною частиною громадського самоврядування відповідних навчальних закладів. Студентське самоврядування – це право і можливість студентів (курсантів, крім курсантів-військовослужбовців) вирішувати питання навчання і побуту, захисту прав та інтересів студентів, а також брати участь в управлінні вищим навчальним закладом. Студентське самоврядування об'єднує всіх студентів (курсантів, крім курсантів-військовослужбовців) відповідного вищого навчального закладу. Усі студенти (курсанти), які навчаються у вищому навчальному закладі, мають рівні права та можуть обиратися та бути обраними в робочі, дорадчі, виборні та інші органи студентського самоврядування. Студентське самоврядування забезпечує захист прав та інтересів студентів (курсантів) та їх участь в управлінні вищим навчальним закладом. Студентське самоврядування здійснюється студентами (курсантами) безпосередньо і через органи студентського самоврядування [4].

Студентське самоврядування діє на принципах:

- 1) добровільності, колегіальності, відкритості;
- 2) виборності та звітності органів студентського самоврядування;
- 3) рівності права студентів (курсантів) на участь у студентському самоврядуванні;
- 4) незалежності від впливу політичних партій та релігійних організацій (крім вищих духовних навчальних закладів).

Таким чином, студентське самоврядування сприяє задоволенню молодіжних потреб, реалізації студентських інтересів, є середовищем спілкування і взаємодії молоді [5].

Розвиток процесів студентського самоврядування має особливе значення для виховання соціальної відповідальності, лідерських якостей, особистісної самоактуалізації молоді та прояву активної позиції; надає широкі можливості для реалізації її професійного та творчого потенціалу.

Проте в організації діяльності студентського самоврядування існують проблеми, які послаблюють процес становлення студентського самоврядування в цілому. Серед них можна виділити, зокрема,

недостатню поінформованість про діяльність органів студентського самоврядування у вищих навчальних закладах України, що в свою чергу зумовлює низьку мотивацію студентів до участі в роботі цього інституту [6].

Законодавче закріплення положень організації та діяльності студентського самоврядування ВНЗ, безспірно є важливим, але, як вважає О.В. Єгорова, не менш важливою є змістовна складова – переміна відношення у свідомості самих студентів щодо їх ролі у житті вищого навчального закладу; щодо сутності, значення і можливостей студентського самоврядування [7].

Засобами вирішення даної проблеми можуть бути: проведення методичних інформаційних кампаній з пропаганди ідеї студентського самоврядування; підвищення рівня зацікавленості студентів суспільним життям власного вищого навчального закладу за допомогою видання регулярних студентських видань, листівок, брошур, створення відповідних веб-сайтів тощо; ініціювання надання студентському самоврядуванню належної правової, економічної, організаційної та інформаційної підтримки з боку держави, громадських організацій, суспільства [6; 7].

Необхідно також звернути увагу на проблему співіснування у вищих навчальних закладах України двох організацій – студентського самоврядування та профспілок. Таке співіснування, вірніше, відсутність розмежування повноважень цих організацій, є дійсно проблемним. На законодавчому рівні визначено особливості правого регулювання, засади створення, права та гарантії діяльності професійних спілок [8]. Але нагальною проблемою залишається чітке закріплення повноважень професійних спілок та органів студентського самоврядування по представництву інтересів студентства, захисту прав студентів тощо.

Комплексний і системний підхід до спільних проблем функціонування студентського самоврядування зможе сприяти об'єднанню студентів у громаду, здатну ефективно управляти своїм життям, захищати свої права й інтереси, брати участь у процесі прийняття рішень.

Висновок. Таким чином, студентське самоврядування виступає формою рівноправної та відкритої самоорганізації студентів. Участь молоді у діяльності органів студентського самоврядування формує якості лідера, ініціативність, здатність приймати рішення і нести відповідальність.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кін О.М. Передумови розвитку ідей студентського самоврядування в історії вітчизняної освіти.// Вісник Севастопольського НТУ: зб. наук. праць. Випуск 124/2011. Серія: педагогіка. – Севастополь, 2011. – С. 192-197.

2. Троцько Г.В. Студентське самоврядування як засіб розвитку особистості / Г.В. Троцько // Педагогічна і психологічна науки в Україні. Том 1. – К.: «Педагогічна думка». – 2007. – С. 296-307.

3. Коваленко І.П., Коваленко А.С. Студентське самоврядування як вадливий чинник формування правової культури студентів. – Електронний ресурс: <http://www.visnik.org/pdf/v2011-01-41-kovalenko.pdf>

4. Закон України «Про вищу освіту» – Електронний ресурс: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/page3>

5. Добридень А.В. Стратегічні напрямки діяльності органів студентського самоврядування у вищій школі. Електронний ресурс: <http://dspace.udpu.org.ua:8080/jspui/bitstream/>

6. Галаджун З. Розвиток студентського самоврядування у вищих навчальних закладах в контексті вступу України до Європейського співтовариства / З. Галаджун, Х. Гаврилюк // http://ipp.lp.edu.ua/WebRC/issues/Galadzhun_Gavryliuk.htm

7. Єгорова О.В. З історії студентського самоврядування. – Електронний ресурс: <http://gj.nmu.org.ua/pdf/2009/3-4/Egorova.pdf>

8. Закон України «про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» – Електронний ресурс: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1045-14>